

Міністерство освіти і науки України
Житомирський державний університет імені Івана Франка

Л.С. Яворська, В.В. Лазіна

*Розвиток гімнастики та акробатики
на Житомирщині:
історичний аспект*

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

Т.С. ЯВОРСЬКА
В.О. ПАЗІНА

РОЗВИТОК ГІМНАСТИКИ ТА АКРОБАТИКИ НА ЖИТОМИРЩИНІ:
ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

ЖИТОМИР
ВИД-ВО ЖДУ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
2014

Рекомендовано до друку Вченою Радою Житомирського державного університету імені Івана Франка

від 27 червня 2014 року, протокол № 12

Рецензенти:

Л.Р. Айуц, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фізичного виховання Житомирського державного університету імені Івана Франка;
І.І. Петренко, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фізичного виховання Житомирського державного технологічного університету;
С.М. Дмитренко, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, завідувач кафедри теорії та методики фізичного виховання та спорту Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

Я 22 Яворська Т.С., Пазіна В.О.

Розвиток гімнастики та акробатики на Житомирщині: історичний аспект: методичні рекомендації. - Житомир: Вид-во ЖДУ імені І. Франка, 2014. - 93 с.

У методичних рекомендаціях «Розвиток гімнастики та акробатики на Житомирщині: історичний аспект» розкрито історичні відомості щодо проблеми заходження гімнастичної системи в Україні та за кордоном, представлено архівні матеріали щодо становлення гімнастики й акробатики на Житомирщині, з'ясовано внески відомих тренерів у розвиток гімнастики та акробатики на Житомирщині, досліджено за результатами та підсумками змагань з першості області зі спортивної гімнастики за період 1962-1966 р.р., визначено динаміку розвитку гімнастики на Житомирщині за 1938-2009 р.р. та акробатики за 1949-2009 р.р., проведено анкетування фахівців галузі фізичного виховання та спорту та досліджено сучасний стан розвитку гімнастики й акробатики на Житомирщині.

Методичні рекомендації адресовані студентам спеціальності «Фізичне виховання». «Фізичне виховання»*, а також учителям фізичної культури, викладачам ВНЗ, тренерам.

УДК 796.4 (075.8) ББК
 75.6я73

ЗМІСТ

Передмова	4
Історичний екскурс у розвиток гімнастики та акробатики.....	5
Деякі аспекти зародження гімнастики в Україні.....	13
Розвиток гімнастичного руху в дореволюційній Волині (1833-1941 р.р.).....	20
Становлення гімнастики та акробатики на Житомирщині у післявоєнні роки (1950-2012 р.р.)	29
Відомі постаті ДЮОШ № 2 та їх внесок у розвиток гімнастики та акробатики на Житомирщині.....	54
Результати та підсумки змагань з першості області зі спортивної гімнастики за 1962-1966 р.р. (за архівними даними)	61
Динаміка розвитку гімнастики на Житомирщині у 1938-2009 р.р	68
Динаміка розвитку акробатики на Житомирщині у 1949-2009 р.р	70
Результати опитування фахівців галузі фізичного виховання та спорту.....	71
Відомості про видатних спортсменів та тренерів з гімнастики та спортивної акробатики Житомирщини.....	78
Висновки.....	84
Список використаної літератури.....	88

ПЕРЕДМОВА

Історія фізичної культури і спорту українського народу довгий час перебувала поза увагою серйозних дослідників. Сьогодні, будуючи систему фізичного виховання незалежної України ми маємо вивчати та аналізувати минулий досвід. Головна мета вивчення історичних відомостей у розвитку тих чи інших видів спорту полягає у вмінні вчитися на помилках своїх попередників, адже лише вміння усвідомлювати й аналізувати історичні помилки допоможуть запобігти їх повторенню. Завдяки історії зроблені тисячі відкриттів, удосконалюються методики виховання гімнастів, здобута інформація про звичаї, традиції, менталітет, форми поведінки спортсменів.

Історія гімнастики - це специфічний життєвий досвід багатьох народів і поколінь, який ми повинні вивчати, берегти та передати майбутнім поколінням. Кожний із нас, не знаючи історію розвитку гімнастики, не зможе зрозуміти чому гімнасти так шанують і люблять свою дисципліну.

Гімнастика як засіб фізичного виховання розвивалася протягом тривалого часу. Її становлення було пов'язано зі зміною суспільного ладу, розвитком наук про людину, а також зі зміною способів ведення війни. Це зробило істотний вплив на зміну змісту гімнастики, методики її викладання та техніки самих вправ. Проте, детальний аналіз новітніх джерел науково-методичної літератури показав, що на даному етапі недостатньо серйозних і глибоких досліджень, пов'язаних з вивченням особливостей зародження та історичного розвитку гімнастики й акробатики на Житомирщині, що і спонукало нас до вибору теми дослідження.

Вивчення історико-педагогічних та архівних матеріалів дозволило розкрити історичні відомості щодо проблеми зародження гімнастичної системи в Україні та за кордоном, вивчити передовий досвід становлення гімнастики й акробатики на Житомирщині, визначити внесок відомих тренерів у розвиток гімнастики та акробатики на Житомирщині, прослідкувати за результатами та підсумками змагань з першості області зі спортивної гімнастики за період 1962-1966 р.р., визначити динаміку розвитку гімнастики на Житомирщині за 1938-2009 р.р. та акробатики за 1949-2009 р.р., провести анкетування фахівців галузі фізичного виховання та спорту та дослідити сучасний стан розвитку гімнастики й акробатики на Житомирщині.

Крім того, зібрані матеріали дозволять розширити коло знань студентської молоді в історичному аспекті, поповнити базу архівних даних для «Музею спортивної слави Житомирщини» на факультеті фізичного виховання та спорту Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Методичні рекомендації «Розвиток гімнастики та акробатики на Житомирщині: історичний аспект» можуть використовуватися як навчальний матеріал для розширення предмету вивчення дисципліни «Історія фізичної культури», «Теорія та методика викладання гімнастики», «Олімпійський та професійний спорт» тощо.

ІСТОРИЧНИЙ ЕКСКУРС У РОЗВИТОК ГІМНАСТИКИ ТА АКРОБАТИКИ

Гімнастика - (від грец. «гімназо» - навчаю, треную) - система тілесних (фізичних) вправ, яка склалася у Давній Греції за багато віків до нашої ери [62].

Іншою версією походження слова гімнастика є від грецького «gymnos» - оголений (як відомо, древні греки займалися тілесними вправами оголеними). Крім загально розвиваючих і військових вправ, вправ з верхової їзди, плавання, імітаційних та ритуальних танців, гімнастика древніх греків включала і вправи, з яких проводилися публічні змагання - біг, стрибки, метання, боротьба, кулачний бій, їзда на колісницях, які, в свою чергу, включалися в програми Олімпійських ігор, що проходили з 776 року до нашої ери по 392 рік н. е. протягом 1168 років [62, с. 12-13].

Гімнастика як засіб фізичного виховання розвивалася протягом тривалого часу. Її становлення було пов'язано зі зміною суспільного ладу, розвитком наук про людину, а також зі зміною способів ведення війни. Це зробило істотний вплив на зміну змісту гімнастики, методики її викладання та техніки самих вправ. У міру розвитку наук про людину відкривалися нові можливості для використання гімнастики з метою зміцнення здоров'я, підвищення функціональних можливостей організму, підготовки тих, хто займається до здорового способу життя, навчання, праці, виконанню військових обов'язків. Зміни в способі виробництва матеріальних благ, у виробничих відносинах, у військовій техніці і військового мистецтві кожен раз пред'являли нові специфічні вимоги до людини. Виникла необхідність вдосконалення засобів і методів гімнастики для підготовки людей до життя і діяльності в нових умовах.

У глибоку давнину, в епоху первіснообщинного ладу, гімнастичних вправ, в нашому розумінні, ще не було, вони не були виділені в самостійний об'єкт пізнання і використання у підготовці людини до життя і трудової діяльності. Всі рухові дії носили прикладний характер і використовувалися для задоволення основних життєвих потреб в їжі, житлі, одязі. Діти у своїх рухах наслідували дорослих мисливців, хліборобів, тваринників, воїнів, діяльність яких була насичена самими різноманітними рухами, тривалою ходьбою, бігом, подоланням всіляких перешкод, лазіння по деревах, повзання, переповзанням, метанням різних предметів, стрільбою з лука, переправою через водні перешкоди різними способами тощо. Багато з цих рухових дій в дещо зміненому вигляді застосовуються в гімнастичній практиці до цих пір: вис, розмахування у висі, підтягування, підйом переворотом, стрибки у довжину, у висоту, переповзання, вправи на рівновагу та ін. [18].

Всесвітня історія розвитку людського суспільства свідчить про те, що фізичні вправи, які нагадують сучасні гімнастичні, застосовувалися з різною метою ще до древніх греків. Так, в Індії - дихальна гімнастика, у Китаю - лікувальна, в Єгипті - ритуальна (під час релігійних церемоній) [6].

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Айунц В.І, Мельничук Д.Р. Основи методики викладання гімнастики -Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2010. - 76 с.
2. Беляков В.Т. Мастерство советских гимнастов. - М.: ФиС, 1955. -212 с.
3. Білокопитова Ж.А. Гімнастика, краса і здоров'я. - К.: «Здоров'я», 1991. 100 с.
4. Бойко П. Інформаційно-спортивне видання «Радянська Житомирщина» від 12 лютого 1970 р.
5. Болобан В.Н. Обучение в спортивной акробатике. К.: Здоров'я, 1986. 128 с.
6. Брыкина А. Т. Гимнастическая терминология. - М.: Физкультура и спорт, 1963.
7. Валігурський М. Майбутні чемпіони / М. Валігурський // Інформаційно-спортивне видання «Радянська Житомирщина» № 11 (9002) від 16 січня 1960 р. -С.4.
8. Валігурський М. Інформаційно-спортивне видання «Радянська Житомирщина» № 36 (9544) від 20 лютого 1962 р. - С. 4.
9. Волинець М. Атлети роблять авторитет державі / М. Волинець // Інформаційно-спортивне видання «Радянська Житомирщина» № 140 (17421) від 3 грудня 1994 р.-С. 1.
10. Волков Д. Спортивна гімнастика / Д. Волков // Інформаційно-спортивне видання «Радянська Житомирщина» № 49 (13297) від 10 березня 1979 р. -С.4.
11. Волков Д. Спортивна гімнастика / Д. Волков // Інформаційно-спортивне видання «Радянська Житомирщина» №125 (14003) від 30 червня 1979 р. -С. 4.
12. Володарський С. Готуються серйозно / С. Володарський // Інформаційно-спортивне видання «Радянська Житомирщина» № 241 (15567) від 3 січня 1986 р.-С. 4.
13. Гімнастика / Под ред. М.Л. Укран. -М.: ФиС, 1971.
14. Грибан Г.П. Змагання грацій / Г. Грибан // Інформаційно-спортивне видання «Радянська Житомирщина» № 166 (15444) від 28 серпня 1985 р. -С.4.
15. Димчук В. Гартує «Гарт» / В. Димчук // Інформаційно-спортивне видання «Радянська Житомирщина» № 17 (18189) від 12 лютого 2000 р. -С. 8.
16. Добрик О. П'ятихвилинки здоров'я / О. Добрик // Інформаційно-спортивне видання «Радянська Житомирщина» № 71 (10813) від 4 листопада 1966 р. - С. 4.
17. Жалій А.П., Палига В.Д. Гімнастика - К., 1975 - 354 с.
18. Журавин М.Л. Гімнастика: Учеб. для студ. высш. пед. учеб. заведений / М.Л.Журавин, О.В.Загрядская, Н.В.Казакевич и др.; Под ред.

- М.Л.Журавина, Н.К.Меньшикова. - 2-е изд., стер. - М.: Издательский центр «Академия», 2002. - 448 с.
19. Журавин М.Л., Меньшиков Н.К. Гимнастика. - Москва, 2002. - 448 с.
20. Інформаційно-спортивне видання «Радянська Житомирщина» № 17 (9783) від 23 січня 1963 р. - С. 4.
21. Інформаційно-спортивне видання «Радянська Житомирщина» № 138 (10867) від 24 грудня 1966 р. - С. 4.
22. Інформаційно-спортивне видання «Радянська Житомирщина» № 29 (11601) від 11 лютого 1970 р.-С. 4.
23. Інформаційно-спортивне видання «Радянська Житомирщина» № 70 (12154) від 8 квітня 1972 р. - С. 6.
24. Інформаційно-спортивне видання «Радянська Житомирщина» № 90 (14868) від 9 жовтня 1982 р. - С. 4.
25. Киричанський В. Парад грацій / В. Киричанський // Інформаційно-спортивне видання «Радянська Житомирщина» № 185 (15932) від 20 липня 1987 р.-С. 4.
26. Ковель В. Огляд резервів / В. Ковель // Інформаційно-спортивне видання «Радянська Житомирщина» № 14 (16092) від 6 лютого 1988 р. - С. 4.
27. Коренберг В.Г. Твоя гімнастика. - М.: Физкультура и спорт, 1977. - 386с.
28. Крутойрський М. Змагання з акробатики / М. Крутойрський // Інформаційно-спортивне видання «Радянська Житомирщина» № 210 (16188) від 13 січня 1989 р.-С. 4.
29. Кун Л. Всеобщая история физической культуры и спорта. - М.: Радуга, 1982.-398с.
30. Курашин Ю.Ф. Теория и методика физической культуры. - М.: Сов. спорт, 2004. - 463 с.
31. Литвененко Г. Добрі надії / Г. Литвененко // Інформаційно-спортивне видання «Радянська Житомирщина» № 240 (16268) від 16 грудня 1988 р. -С. 4.
32. Лоєнко С. Інформаційно-спортивне видання «Радянська Житомирщина» № 255 (9504) від 24 грудня 1961 р. - С. 4.
33. Лоєнко С. Фізкультура і спорт / С. Лоєнко // Інформаційно-спортивне видання «Радянська Житомирщина» № 21 (15799) від 30 січня 1987 р. - С. 4.
34. Лоєнко С. Юні акробати / С. Лоєнко // Інформаційно-спортивне видання «Радянська Житомирщина» № 259 (16058) від 12 грудня 1987 р. - С. 4.
35. Ляцук Р.П., Огнистий А.В. Гімнастика / Р.П. Ляцук, А.В. Огнистий // Навчальний посібник (у 2-ох частинах). - ч.2. - Тернопіль: ТДПУ, 2001.
36. Майзенберг Л. Успіх гімнастів / Л. Майзенберг // Інформаційно-спортивне видання «Радянська Житомирщина» № 9 (9874) від 21 квітня 1963 р.-С. 4.
37. Маліневський Ю. Інформаційно-спортивне видання «Радянська Житомирщина» № 24 (10083) від 25 грудня 1963 р. - С. 4.

38. Назаров В.Т. Элементы теоретической гимнастики. / Сб. Гимнаст. Вып.2. -М.:ФиС, 1975.
39. Опанащук І.П. Золоті сторінки спортивної Житомирщини: Монографія. - Житомир: Полісся, 2011. - 254 с.
40. Опанащук І.П. Зорепад медалей / І.П. Опанащук // Інформаційно-спортивне видання «Радянська Житомирщина» № 107 (18149) від 6 листопада 1999 р. - С. 12.
41. Опанащук І.П. Пам'ятні дати (до 70-річчя створення Житомирської області) // Педагогічна Житомирщина, 2007. - № 5.
42. Опанащук І.П. Развитие физической культуры и спорта на Житомирщине. - Житомир, 1974.
43. Опанащук І.П. Спортивная Житомирщина. Страницы истории. -Житомир: «Полесье», 1996. - 288 с. - С. 5-6.
44. Опанащук І.П. Сторінки спортивного життя Житомирщини - Житомир: Полісся, 2005.-385 с.
45. Опанащук І.П. Физкультурное движение на Житомирщине - К., 1989.
46. Пальга В. Д. Гимнастика: Учеб.пособие для студ. ф-тов физ. воспитания пед. ин-тов. - М.: Просвещение, 1982. - 288с.
47. Полугон І. Юні гімнастки / І. Полугон // Інформаційно-спортивне видання «Радянська Житомирщина» № 78 (10423) від 6 лютого 1965 р. -С.4.
48. Республіканські змагання / Інформаційно-спортивне видання «Радянська Житомирщина» № 74 (16152) від 20 червня 1988р. - С. 4.
49. Розенфельд Ш. Спортсменка / Ш. Розенфельд // Інформаційно-спортивне видання «Радянська Житомирщина» № 192 (10216) від 26 вересня 1964 р. - С. 4.
50. Романовська Т. Два Олександрі знову перемогли / Т. Романовська // Інформаційно-спортивне видання «Місто» № 1 (299) від 25 жовтня 1996 р.-С. 1.
51. Смолевський М.В. Гимнастика и методика преподавания: Учебник для институтов физической культуры / Под ред. В.М. Смолевского. - Изд. 3-е, перераб., доп. - М.: Физкультура и спорт, 1987. - 336 с.
52. Смолговський В.М., Гавердовський Ю.К. Спортивная гимнастика. - К.: Олимпийская лит-ра. - 1999.
53. Спортивная гимнастика / Под ред. Ю. К. Гавердовского. - М.: ФиС, 1979. -327 с.
54. Спортивна хроніка. Інформаційно-спортивне видання «Радянська Житомирщина» № 25 (10621) від 13 червня 1966 р. - С. 4.
55. Столбов В.В. История физической культуры и спорта. - М., 1984
56. Суходольський В. На гімнастичному помості / В. Суходольський // Інформаційно-спортивне видання «Радянська Житомирщина» № 202 (15027) від 25 квітня 1984 р. - С. 4.

57. Суходольський В. Турнір грацій / В. Суходольський // Інформаційно-спортивне видання «Радянська Житомирщина» № 187 (15012) від 24 березня 1984 р. -С. 4.
58. Суходольський В. Успіх акробатів / В. Суходольський // Інформаційно-спортивне видання «Радянська Житомирщина» № 162 (14927) від 25 лютого 1984 р.-С. 4.
59. Тулес З. Інформаційно-спортивне видання «Радянська Житомирщина» № 198(11770) від 9 жовтня 1970 р. - С. 4.
60. Туловський В. На приз імені героя-земляка / В. Туловський // Інформаційно-спортивне видання «Радянська Житомирщина» № 240 (15018) від 16 грудня 1983 р.-С. 4.
61. Укран М.Л., Шлемин А.М. Гимнастика. Учебник для техникумов физической культуры. - Москва: Физкультура и спорт, 1977. - 422 с.
62. Фрайман Н. Запрошення до гімнастики / Н. Фрайман // Інформаційно-спортивне видання «Радянська Житомирщина» № 120 (16278) від 19 липня 1989 р.-С. 4.
63. Фрайман Н. Успіх юних / Н. Фрайман // Інформаційно-спортивне видання «Радянська Житомирщина» № 201 (15038) від 11 травня 1984 р. -С.4.
64. Фрайман Н. Школа краси / Н. Фрайман // Інформаційно-спортивне видання «Радянська Житомирщина» № 117 (14895) від 18 червня 1983 р. -С.4.
65. Хорохонько В. 10 балів гімнастики / В. Хорохонько // Інформаційно-спортивне видання «Радянська Житомирщина» № 222 (11537) від 11 листопада 1969 р. - С. 4.
66. Худолій ОМ. Основы методики викладання гімнастики: навчальний посібник. У 2-х частинах. - Харків: «ОВС», 2008. - ч.2. - 480с.
67. Шведская педагогическая гимнастика / Сост. Г. А. Дюперрон. - СПб., 1911.-468 с.
68. Янушевський А. Чемпіонат у Житомирі / А. Янушевський // Інформаційно-спортивне видання «Радянська Житомирщина» № 231 (16259) від 2 грудня 1988 р. - С. 4.
69. <http://reporter.zt.ua/news/11361-zhytomyrski-himnastky-zdobuly-zoloto-y-bronzu-v-bolharii>
70. http://allakotko3.blogspot.com/p/blog-page_17.html
71. <http://archive.is/LBr7>
72. <http://zhytomyrschyna.zt.ua/statti/sport/1579-uchytel-dlia-chempionsv.html>
73. <http://reporter.zt.ua/news/2016-komanda-z-zhytomyra-sribnyi-pryzer-chempionatu-ukrainy> // Житомирські спортсмени завоювали срібло на Чемпіонаті України зі стрибків на батуті / Житомир інфо, 1 березня 2011 року.

74. <http://reporter.zt.ua/news/3268-sportyvni-zdobutky-zhytomyrshchyny> // Спортивні здобутки Житомирщини /Репортер Житомира, 30 червня 2011 року
75. <http://20minut.ua/Novyny-Zhytomyra/Sport.html> //Житомирські спортсмени дострибались до четвертого місця чемпіонату України
76. <http://20minut.ua/Novyny-Zhytomyra/Sport.html> // 20 хвилин. Новини Житомира, 19 листопада 2012 року Житомирські спортсмени добрались до срібних нагород
11. <http://www.1zt.ua/blog/739/entry/480> Перший народний інформаційний портал, 2 квітня 2013 року

Для нотаток

Навчальне видання

Яворська Тетяна Євгенівна, Пазіна Віта Олександрівна

РОЗВИТОК ГІМНАСТИКИ ТА АКРОБАТИКИ НА ЖИТОМИРщині:

ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

Методичні рекомендації

